

The state policy in the sphere of national information resources should be directed to providing of forming of production conditions, preserving, sharing and complex exploitation of all kinds of information resources, free access to its for citizens and organizations, and as a result – increasing of efficiency of companies and organization, state institutions and local government activity. It should consider the opportunities of international cooperation in the sphere of information technologies, products and services, real possibilities of national information industry.

Nowadays there is no area of human activity in the society, which directly or indirectly would not be connected with information, its creation, processing and transmission. The more developed is society, the more persons in it are occupied in information activity. The necessity of common information environment creation is a demand of the time and ambition of Ukraine to join the world information environment.

The “Information Society” is civilization in the basement of development and existence of which lay the special nonmaterial substance, conditionally called “Information”, which has a possibility to cooperate as with spiritual, so with material world of the person. In such way the information determines the sociocultural life of human and his material existence. In our mind, this is the main principle novelty of future society.

The main goal of state information policy according to national IT is creation of necessary economical and sociocultural circumstances, legal and organizational mechanisms of forming, development, usage of IT in all spheres of livelihood of the state.

УДК 338.45

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

**ПЕТРЕНКО О. В.,
викладач кафедри вищої математики
та інформаційних технологій,
Донецький державний університет
управління (м. Маріуполь)**

Проаналізовано особливості державного управління розвитком виробничо-економічних систем. Узагальнено цілі та методи державного управління. Визначено вагому роль державного управління розвитком виробничо-економічних систем як системи цілеспрямованих впливів на фактори, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкта. Показано необхідність управління ліквідацією впливу негативних наслідків дестабілізації як комплексу заходів, спрямованих на забезпечення режиму ліквідації та попередження негативних наслідків дестабілізації на всіх стадіях життєвого циклу виробничо-економічної системи.

Ключові слова: державне управління; дестабілізація; виробничо-

економічна система.

Проанализированы особенности государственного управления развитием производственно-экономических систем. Обобщены цели и методы государственного управления. Определена важная роль государственного управления развитием производственно-экономических систем как системы целенаправленных воздействий на факторы, от состояния которых зависит результат деятельности управляемого объекта. Показана необходимость управления ликвидацией влияния негативных последствий дестабилизации как комплекса мер, направленных на обеспечение режима ликвидации и предупреждения негативных последствий дестабилизации на всех стадиях жизненного цикла производственно-экономической системы.

Ключевые слова: *государственное управление; дестабилизация; производственно-экономическая система.*

The features of public administration development of industrial-economic systems. Overview purposes and methods of public administration. Defined important role of public administration development of industrial and economic systems as a system of targeting factors that affect the state of the result of the managed object. The necessity of managing the liquidation of negative consequences of destabilization as a set of measures aimed at providing the elimination and prevention of negative consequences of destabilization at all stages of the life cycle of industrial and economic system.

Keywords: *governance; destabilization; industrial- economic system.*

Постановка проблеми. Державне управління, як і будь-яке управління, є система, що включає в себе взаємодіючі підсистеми: керуючу (керівну) підсистему (суб'єкт управління), керовану підсистему (об'єкт управління) і забезпечувальну підсистему. При цьому взаємодія передбачає постійний обмін інформацією між суб'єктом і об'єктом управління.

Керівна підсистема включає в себе визначення цілей, функцій, методів і структури управління. Цілі управління можна розділити за часовою ознакою, виділяючи стратегічні, тактичні й оперативні, за функціональною ознакою, а також відповідно до рівня пріоритетності. Визначення функцій керівної підсистеми – це вибір необхідних в управлінні сукупності процесів планування, організації, мотивації, взаємодії, обліку і контролю. Методи керівної підсистеми також включають в себе взаємопов'язану сукупність існуючих методів управління, спрямованих на досягнення цілей управління.

Керованою підсистемою або об'єктом управління в контексті державного управління буде виступати система органів трьох гілок державної влади на різних ієрархічних рівнях управління – загальнодержавному, регіональному та місцевому.

Забезпечувальна підсистема, що складається з інформаційної, ресурсної, методологічної, правової компонент, необхідна для забезпечення функціонування системи управління.

Аналіз останніх публікацій. Взагалі уявлення про державне управління розвитком виробничо-економічних систем простежити в науковій літературі не видається можливим. У контексті інших загальноекономічних проблем проблеми державного управління ВЕС анонсуються та частково досліджуються в наукових працях вітчизняних науковців М.А. Лапиної [1], Т.В. Миролубової [2],

Д.М. Стеченко [3], Н.С. Криштоф [4], В.М. Гриньової [5], О.В. Носової [6], Л.І. Скібіцької [7], О.П. Тищенко [8] та ін.

Мета і задачі статті. Визначити поняття державного управління розвитком виробничо-економічних систем, механізм державного управління ВЕС та методи державного управління розвитком ВЕС, або способи впливу держави через законодавчі та виконавчі органи влади на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення або забезпечення умов їхньої діяльності відповідно до національної економічної політики в частині дослідження ВЕС як систему цілеспрямованих впливів на фактори, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкта. Узагальнити взаємозв'язки між методами та цілями державного управління, де цілі державного управління ВЕС розглядати в рамках глобальних та конкретних цілей системи загальної системи державного управління. Розглянути методологічні підходи до ліквідації та попередження впливу на діяльність та розвиток виробничо-економічної системи негативних наслідків дестабілізації в умовах економічної рецесії.

Вклад основного матеріалу. Державне управління розвитком виробничо-економічних систем є, таким чином, системою цілеспрямованих впливів на фактори, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкта. Під механізмом державного управління ВЕС слід розуміти спосіб реалізації поставлених цілей.

Органами державного управління ВЕС є центральні й місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які реалізують державну політику щодо управління, підтримки та розвитку підприємництва. Суб'єктами державного регулювання підприємництва в Україні виступають: Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва; Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України; Міністерство фінансів України; Державна податкова адміністрація України; Антимонопольний комітет України.

Об'єктами державного управління є економічні відносини, де виникли проблеми, які не розв'язуються за допомогою ринкових методів господарювання. Основними завданнями державної економічної політики є захист вітчизняного товаровиробника, стимулювання підприємництва, вихід з економічної кризи, галузева та регіональна структура економіки, умови накопичення капіталу, грошовий обіг, зайнятість, платіжний баланс, науково-дослідницькі та конструкторські розробки, умови конкуренції та соціальні відносини, екологія та зовнішньоекономічні зв'язки, розвиток інфраструктури, становлення формальних інститутів та узгодження їхньої діяльності з неформальними інститутами.

Основоположні принципи сучасного державного управління, це:

пріоритет цілей, а не процесів при організації діяльності та прийнятті рішень;

контроль над виконанням управлінських рішень, який також фокусується на результатах діяльності, а не на процесі;

внутрішній контроль, що доповнюється контролем зовнішнім (зворотний зв'язок);

децентралізація рівня прийняття рішень і делегування повноважень;

вимога економного і ефективного використання ресурсів [1].

Разом з тим, на наш погляд, є логічною думка Т.В. Миролубової, що цілі державного управління погано піддаються кількісній формалізації, мають довгостроковий характер, на їх досягнення впливають не тільки органи виконавчої влади, відповідальність за їх досягнення розмита. Крім того, органам державної влади властива низька схильність до змін, що робить необхідним зовнішню оцінку діяльності органів виконавчої влади з боку клієнтів [2, с. 31].

Державне управління розвитком ВЕС здійснюється за допомогою арсеналу методів, тобто «способів впливу держави через законодавчі та виконавчі органи влади на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення або забезпечення умов їхньої діяльності відповідно до національної економічної політики» [3, с. 38].

В основу класифікації методів державного управління покладено п'ять критеріїв: за характером впливу, змістом, тривалістю дії, рівнем впливу та масштабами втручання [4].

За змістом автор вказаної роботи поділяє методи на нормативно-правові, економічні та адміністративні. Нормативно-правові методи регламентують діяльність суб'єктів господарювання через систему законів, законодавчих та нормативних актів тощо. Формування законодавчого поля передбачає закріплення чітких правових гарантій, які б забезпечували свободу й захист виробників, розроблення актів, спрямованих на правове забезпечення розвитку ринкових відносин, а також на удосконалення діючих правових інструментів, важелів, що регулюють діяльність ВЕС з метою усунення внутрішньо-правових суперечностей і положень, які можуть гальмувати розвиток приватної ініціативи. Один із методів державного управління – нормативне регулювання – полягає в установленні державою граничних розмірів окремих показників [5]. Нормативне регулювання розвитку ВЕС здійснюється на основі й у рамках державного господарського законодавства через систему встановлених норм і правил.

Формування сприятливих умов для розвитку виробничо-економічних систем неможливе без прийняття та реальної дії таких законів, які б чітко визначали умови їх здійснення. Відповідна законодавча база має становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю самого нормативно-правового регулювання розвитку ВЕС [6].

До основних заходів законодавчої організації державної політики у цій сфері можна віднести:

- 1) затвердження основ законності й правопорядку, гарантію економічної й соціальної безпеки, захист прав приватної власності, захист прав виробників і споживачів продукції, забезпечення дотримання прав і безпеки кожного громадянина країни, суспільства в цілому й суб'єктів ринкової економіки;

- 2) створення й забезпечення організаційно-правової основи для розвитку виробничо-економічних систем;

- 3) розробку й прийняття законів, що визначають права учасників виробничо-економічної системи, регулюють їх діяльність;

- 4) створення сприятливих умов функціонування всіх ринкових механізмів;

- б) створення умов для вільного переливу капіталів, свободи переміщення робочої сили, товарів і послуг;
- 7) забезпечення умов для вільного ринкового ціноутворення;
- 8) організацію діяльності з боротьби з корупцією, хабарництвом, карною злочинністю, незаконним бізнесом та іншими явищами, що негативно впливають на підприємницьку діяльність.

Економічні методи розвитку ВЕС являють собою сукупність способів та економічних важелів впливу держави на (і через) економічні інтереси суб'єктів господарювання. Серед економічних методів широкого поширення набули балансовий, нормативний, програмно-цільовий та інші.

Глибокий аналіз цілей та інструментів економічної політики держави було проведено голландським економістом Яном Тінбергеном в роботі «Теорія економічної політики» (1952). Він визначив, що найважливішою проблемою державного управління економікою є визначення точних співвідношень між залежними змінними (цілями управління) і незалежними змінними (інструментами). Тінберген прийшов до висновку, що держава може досягти цілей тоді, коли кількість інструментів дорівнює або більше кількості цілей державної економічної політики [7].

Адміністративні методи регулювання розвитку підприємництва базуються на силі державної влади і включають різного роду заборони, дозволи, погодження. До адміністративних методів державного управління розвитком виробничо-економічної системи відносять: контроль над монопольними ринками (антимонопольне законодавство), різні штрафні санкції, розробка стандартів в області екології та контроль за їх дотриманням, встановлення верхньої та нижньої межі різних цін, ставок мінімальної заробітної плати і т.і. [8]. Такі методи є методами прямої дії, тому що носять директивний, обов'язковий характер. Автори навчального посібника з менеджменту [9] виділяють два види адміністративних методів – організаційно-розпорядчі та контрольно-наглядові.

До організаційно-розпорядчих методів відносяться створення й забезпечення організаційної основи господарської діяльності, а саме:

організаційне забезпечення дотримання економічними суб'єктами господарського законодавства й правових норм у галузі податкової політики, фінансової звітності, вимог до стандартизації й сертифікації, дотримання вимог до якості продукції;

забезпечення дотримання підприємцями основних фінансових зобов'язань перед контрагентами й працівниками;

організаційне забезпечення дотримання підприємцями «правил гри», що регулюють міжфірмові відносини й ділову етику.

Контрольно-наглядові методи покликані служити джерелом інформації про процеси, які відбуваються, умовою підтримки законності, порядку й організованості, охорони свободи і дотримання прав громадян. Контроль використовується як важливий засіб виявлення правильності поставлених завдань, ступеня пізнання об'єктивних законів суспільного розвитку, використання при сприйнятті глобальних рішень певних природничих і суспільних наук.

В ідеалі адміністративні та економічні заходи повинні доповнювати один одного, а не конкурувати. Сьогодні у багатьох сферах економічного життя, де традиційно застосовувалися адміністративні заходи, стали використовуватися економічні. Так, наприклад, замість використання адміністративних заходів боротьби із забрудненням навколишнього середовища в даний час застосовуються економічні - створений ринок прав на забруднення [8].

У ринковій системі господарства, що поєднує принципи централізації та децентралізації управління, державне управління переслідує як глобальні, так і конкретні цілі.

До глобальних цілей можна віднести [10]:

- 1) створення умов, що забезпечують стабільний розвиток економіки й нормальне функціонування на цій основі всіх її економічних систем, усунення дискримінації та створення однакових умов господарювання (за винятком програм державного стимулювання розвитку територій або галузі, де умови повинні бути кращі);
- 2) створення доцільних правових та економічних умов для функціонування ринкового господарства і приватного підприємництва;
- 3) здійснення контролю за дотриманням правових норм і законодавства суб'єктами ринкових відносин;
- 4) вільний вихід на ринок товаровиробників та доступ до ринків ресурсів.

Конкретні цілі державного управління формуються в залежності від макроекономічної ситуації, пріоритетів розвитку економіки. До них належать: стимулювання та підтримка різних форм господарювання, розвиток території, розвиток галузі, розвиток інфраструктури, подолання бідності, підвищення рівня добробуту, підвищення рівня життя населення.

Проаналізовані вище цілі та методи державного управління узагальнено нами на рис. 1.

На нашу думку, процес державного управління розвитком виробничо-економічної системи має здійснюватися в такій послідовності:

- 1) визначення проблеми, яка існує перед державними органами влади;
- 2) з'ясування цілей, яких необхідно досягти;
- 3) аналіз сформованих інституціональних умов розвитку ВЕС, виявлення параметрів інституціонального середовища та факторів, що стримують розвиток ВЕС та ускладнюють їх діяльність, аналіз ресурсних можливостей розвитку ВЕС;
- 4) постановка завдань;
- 5) визначення інструментів, розробка заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку ВЕС, подолання виявлених суперечностей;
- 6) розробка програми розвитку ВЕС (країни, регіону, міста або галузі, підгалузі, певної структурної одиниці);
- 7) розрахунок витрат на реалізацію програми та її очікуваної економічної й соціальної ефективності;
- 8) реалізація розробленої програми;
- 9) контроль за здійсненням програми та отриманими результатами;
- 10) аналіз досягнутого;
- 11) коригування цілей.

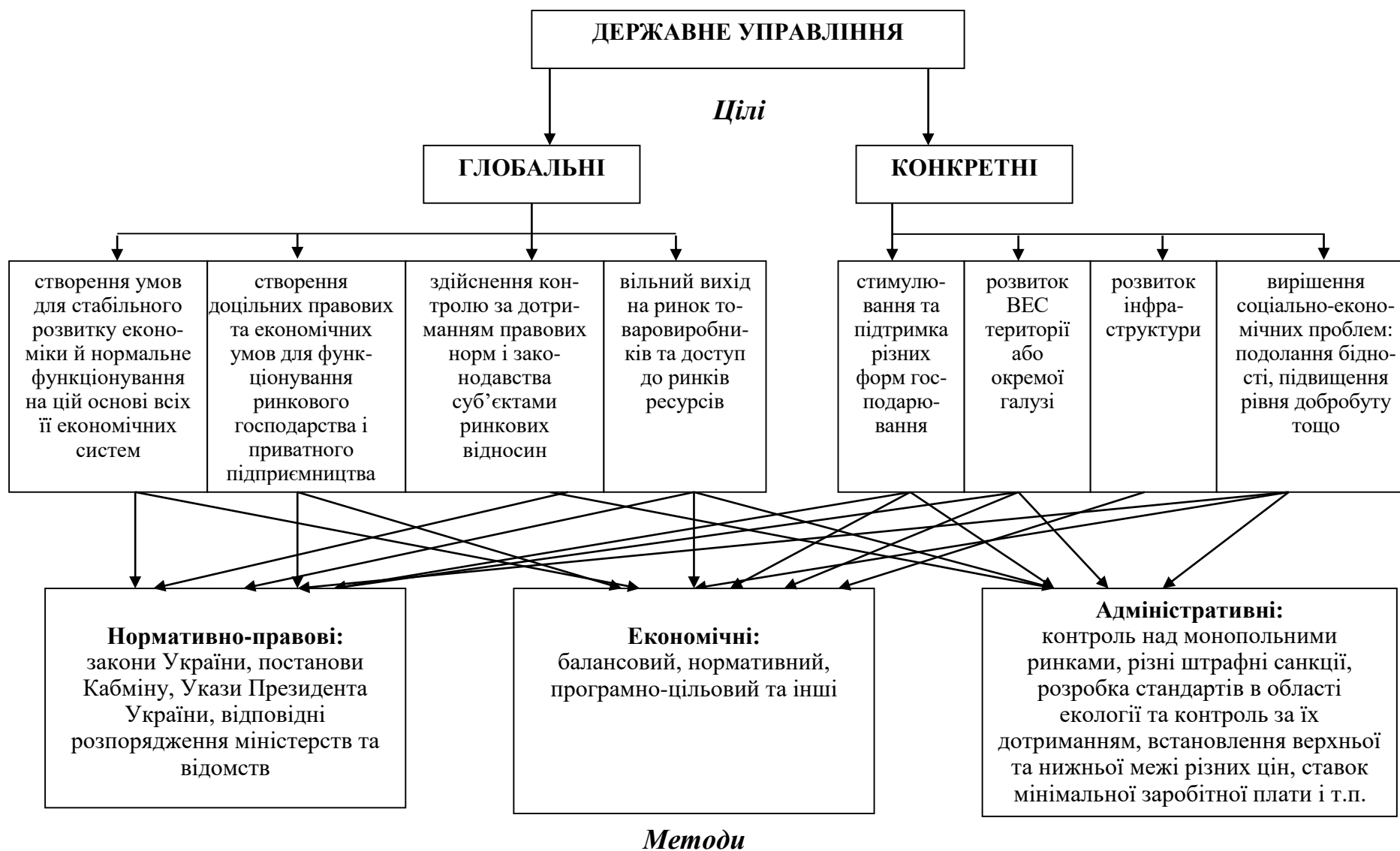

Рис. 1. Цілі та методи державного управління (авторська розробка)

Відповідно до задач нашого дослідження, більш детально нам необхідно розглянути п. 3 наведеного вище переліку, зокрема виявити науково-методичні підходи до ліквідації та попередження впливу негативних наслідків дестабілізації в умовах економічної рецесії.

Система управління процесом ліквідації та попередження впливу негативних наслідків дестабілізації в загальній системі управління ВЕС зі зворотним зв'язком (функція «координація процесу ліквідації негативних наслідків дестабілізації») схематично представлена на рис. 2.

Висновки. Основним змістом управління ліквідацією дестабілізації є формування основ системи управління, спрямованих на створення умов для стабільного функціонування й на систематичне задоволення потреби системи в ліквідації впливу негативних наслідків дестабілізації на всіх стадіях її життєвого циклу – від зародження до моменту самостійної або примусової ліквідації (банкрутства).

Під ліквідацією негативних наслідків впливу дестабілізації на розвиток ВЕС в роботі пропонується розуміти такий стан рівня використання її економічного потенціалу, для якого існуюча і/або можлива дестабілізація виявляється нижче встановлених меж.

Література:

1. Лапина М.А. Административное право : учебник / М.А.Лапина. – М : Финуниверситет, 2010. – 314 с.
2. Миролубова Т.В. Государственное управление развитием экономики региона : кластерный подход: дисс.. д.э.н. по спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством: теория управления экономическими системами, региональная экономика» / Т.В Миролубова. – Пермь, 2008. – 370 с.
3. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки : Навч. посіб.: 3-те вид., випр. / Д.М. Стеченко – К., 2006. – 262 с.
4. Криштоф Н.С. Економічна політика розвитку підприємництва в умовах гео економічних перетворень / Державне управління: теорія і практика: Електронне наукове фахове видання, 2012. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12KNSUGP.pdf>.
5. Гриньова В.М. Державне регулювання економіки: підручник / В.М. Гриньова, М.М. Новікова. – К.: Знання, 2008. – 398 с.
6. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – 4-те вид., стер. / З.С. Варналій. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2008. – 302 с.
7. Киселева Е.А. Макроэкономика: Курс лекций / Е.А. Киселева. – М. : ЭКСМО, 2007.
8. Носова О.В. Національна економіка: навчальний посібник / О.В. Носова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 512 с.
9. Скібіцька Л.І., Скібіцький О.М. Менеджмент. Навчальний посібник / Л.І. Скібіцька, О.М. Скібіцький. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 416 с.
10. Тищенко О.П. Регіональні детермінанти структуризації системи та функцій державного управління розвитком національної економіки / О.П. Тищенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип.8. – С. 267-272.

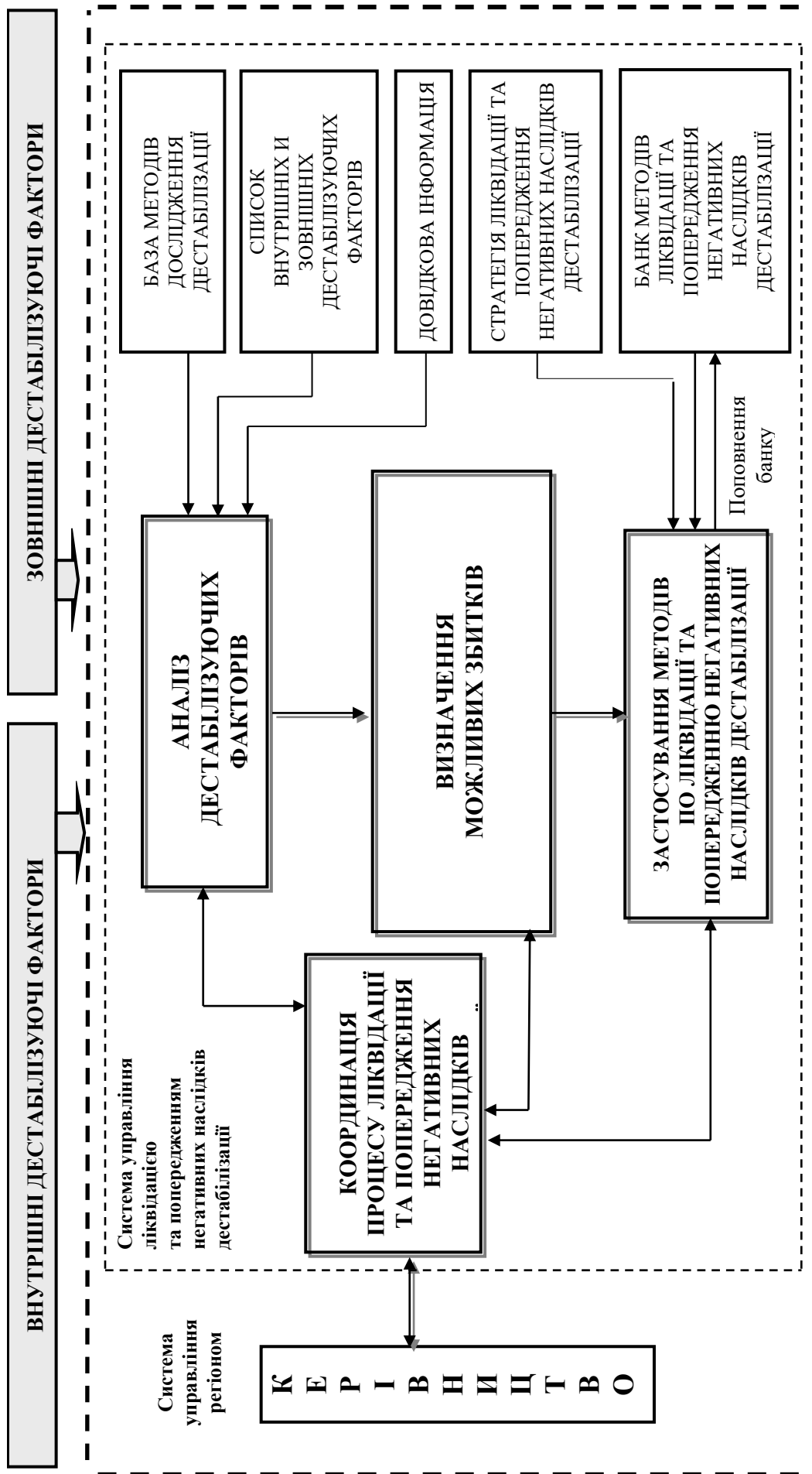

Рис. 2. Концептуальний підхід до ліквідації та попередження впливу негативних наслідків дестабілізації у регіоні

State management of industrial-economic systems is thus a system of targeting factors, the state of which depends on the result of the managed object. Under the mechanism of government industrial-economic systems should understand the way to implement the goals. Specific objectives of government are formed depending on the macroeconomic situation, economic development priorities. These include: the promotion and support of various forms of economic development of the territory, industry development, infrastructure development, poverty reduction, improvement of well-being, improve people's lives. Analyzed the aims and methods of governance generalized us.

In our view, the process of government development of industrial and economic system should be as follows: definition of the problem that exists before public authorities; clarifying the objectives to be achieved; analysis of existing institutional conditions of industrial-economic systems, identify options and institutional environment factors hindering the development of industrial and economic systems and impede their activities, analysis of resource capabilities of industrial and economic systems; setting goals; determining the tools to develop measures to create favorable conditions for the development of industrial-economic, overcoming the identified discrepancies; development program for the development of industrial and economic systems (country, region, city or industry sub-sectors, certain structural units); calculation of the costs of the program and its expected economic and social efficiency; the implementation of our program; the monitoring program and results; analysis made; adjustment purposes.

According to our research tasks in more detail we need to consider the claim. 3 listed above, including identify scientific and methodological approaches to the elimination and prevention of adverse effects of instability in times of economic recession. The main content management liquidation destabilization is laying the foundations of the management system, aimed at creating conditions for stable operation and to systematically meet the needs of the system to eliminate adverse effects of destabilization at all stages of its life cycle - from inception to the moment of self or forced liquidation (bankruptcy). During the liquidation of the negative effects of destabilizing the development of industrial-economic system is proposed to realize a state of use of its economic potential, for which the current and / or possible destabilization is below established limits.